

Čiurlionio Galerija pradeda savo darbą

Dail. A. Tamošaičio bus pirmoji paroda

Čiurlionio Galerija vasaros metu paprastai nutraukia savo veiklą, tačiau šiais metais paskutinė paroda pasibaigė tik liepos mėnesį. Po trumpų "atostogų" rugsėjo 22 d. Č. G. įvykis Kanados dailininko Antano Tamošaičio paroda. Šia proga reikia priminti, kad Čiurlionio Galerija šį sezoną pradeda su nauja išvaizda: sienos perdažytos, kai kas atremontuota, pridėta nauja sekcija grafikai ir t. t.

Dailininkas Tamošaitis mūsų visuomenei jau gerai pažįstamas dar Lietuvos nepriklausomybės laikais, kaip didelis ir gilus liaudies meno puoselėtojas, jo tyrinėtojas. Jisai buvo Ž. Č. Akademijos lektorius 1932—1940 m., Ž. Č. Ū. Rūmų liaudies meno instruktorius, Vilniaus Dailės Akademijos dėstytojas 1940—1942 m. Kauno T. Dailės Instituto Dekoratyvinio Audimo Skyriaus vedėjas 1942—1944 m., Freiburgo Ecoles des Arts et Metiers Audimo Studijos vedėjas 1946—1949 m. Montrealio YMCA Academy of Art and Craft direktorius 1949—1950 m. Nuo 1951 m. gyvena ir dirba kaip dailininkas savo Dailės Studijoje Kingston, Ontario.

Antanas Tamošaitis kelių knygų autorius, kurias išleido Ž. Č. Rūmai: "Sodžiaus menas" 1-8 kn. 1931—1939 m., "Austiniai kilimai", 1935 m., "Staltiesės" 1935 m.

Savo skaitytojus norime supažindinti su A. Tamošaičio nuveiktais meno srityje darbais. Tamošaitis pirmas Lietuvoje pradėjo austi kilimus ir rengti asmenines parodas. Pirmoji A. Tamošaičio kilimų paroda buvo Kaune Vyta. Didž. Kultūros Muziejuje 1936 m. Kitos jo austų kilimų parodos — Ž. Č. Rūmuose 1937 m. Dailininkų Sąjungoje 1939 m., Tarptautinėje parodoje Paryžiuje 1937 m., Berlyne 1938 m., New Yorke 1939 m. Pastarosiose trijose parodose apdovanotas aukso medaliais.

Nuo 1946 m. dail. A. Tamošaitis su savo tapyba, akvarele ir grafika aktyviai dalyvavo daugelyje grupinių lietuvių rengiamų parodų. Be to, jisai dalyvavo parodose Austrijoje, Vokietijoje ir JAV.

Dailininkė Anastazija Tamošaitienė, kuri praėjusį rudenį turėjo savo parodą Čiurlionio Galerijoje, yra lietuviškų raštų audėja, meniškų tautinių drabužių siuvimo specialistė, su savo vyrų

kuria originalų lietuvišką meną.

Esant progai teks plačiau pakalbėti apie dail. A. Tamošaičio tapybą, jo originalių savistovų stilių su stipriu lietuvišku liaudies meno charakteriu.

Dail. A. Tamošaitis gimė Lietuvoje 1906 m. Baigęs Kauno Meno Mokyklą, kurį laiką toje mokykloje mokytojavo.

Kanadiškiai rengia daug parodų

Springhurst, Wasagoje, Ontario provincijoje rugpjūčio mėn. 5—12 d. buvo surengta keturių lietuvių dailės paroda. Darbus išstatė T. Valius, V. Petravičius, J. Pautienius ir Stasė Smalinskienė iš Detroito. Parodą globojo Kanados ir Jungtinių Amer. Valstybių Lietuvių Fronto Bičiulių Centro Valdyba.

Išleistas iliustruotas dviem spalvomis katalogas.

Parodos dalyvis dail. J. Pautienius rašo: "Dabar mūsų grupės trys nariai — V. Petravičius, T. Valius ir J. Pautienius — turėsime Kanados sostinėje Ottawoje pirmą lietuvių dailės parodą. Būsite kiek nustebę, kad Kanados lietuviai šią vasarą ir rudenį bus turėję daugiau parodų, negu jūs Chicagoje. Buvo dvi dail. J. Bagdono parodos, viena Toronte, antra Hamiltone. Vėliau bus nukelta į Wasagą, Windsorą ir kt. Mūsų paroda susilaukė gražaus susidomėjimo, ypač grafiko V. Petravičiaus aliejinė tapyba. Iš parodos nupirkta 10 kūrinių."

Atėjo Versalio turtai

Kaip jau anksčiau minėta, spalio 5 d. Chicago Meno Institute bus atidaryta viena iš didesniųjų ir retųjų parodų, tai atgabenti iš Prancūzijos Versalio muziejaus meniniai ir istoriniai daiktai, kurių skaičius siekia kelis šimtus eksponatų. Pirmą kartą istovavot aukso medaliais.

Nuo 1946 m. dail. A. Tamošaitis su savo tapyba, akvarele ir grafika aktyviai dalyvavo daugelyje grupinių lietuvių rengiamų parodų. Be to, jisai dalyvavo parodose Austrijoje, Vokietijoje ir JAV.

Dailininkė Anastazija Tamošaitienė, kuri praėjusį rudenį turėjo savo parodą Čiurlionio Galerijoje, yra lietuviškų raštų audėja, meniškų tautinių drabužių siuvimo specialistė, su savo vyrų

Dail. Alf. Dargis

"SUSIJUNGIMAS"

VIENA...

(Tęsinys iš 7-to psl.)

nerikalingi, saulė visada šviečia, darbų kiek nori, užvaizdos nespaudžia. Galėčiau jums tuoj perleisti vieną sklypą, kur palyginamai greitai laiku išsistatytumėt gražų, kaip ir mano, mūrinį namelį. Kartu griebtumės iniciatyvos pradėt koki nors pelnu paremtą biznį.

Jūsų švogeris ir Aldona Jonaitėi Adelaidė, 1959 m.

Tie trys laišukai yra įterpti į Pulgio Andriūšio 12 puslapių gausiai iliustruotą Adelaidės lietuvių pionierių gyvenimo kroniką — per aspera ad astra!

Leidiny labai tvarkingai sugrupuotas, apima tos tolimiausios pasaulyje lietuvių kolonijos gyvenimą, pradedant barakais, baigiant savais namais, organizacijomis, jų veikla, visuomeniniais užsiimimais, savo mokyklomis, teatru, menu ir sportu ir tiek daug iliustracijų, daugybė kadaise gerų pažįstamų veidų, kad užsimiršęs norėtum visą knygą nurašyti!

Adelaidės Lietuvių Namai

Baigsim pačių Australijos (Adelaidės) lietuvių ir jų "patrono" Juozo Bachuno atsisaukimu Adelaidės Lietuvių Namų pastatymo reikalu.

Lietuvių Namų Adelaidos lietuviai pionieriai irgi nebe "grinoriai". Jie namus jau turi užpirkę nuo 1957 metų ir visą laiką juos gerina, remontuodami, pristatydami ir perstatydami, kol iš buvusio didelio vienaaukščio mūrinio namo pasidarys inž. ar-

chitekto K. Reisono suplanuotas tikras lietuvių pasididžiavimas.

Namas su 105 x 147 pėdų sklypu nupirktas už 6,267.15 svarų, užtraukiant iš banko 3,000 svarų pirmą ir 1000 svarų antrąją paskolą 1959 m. už 330 svarų pripirkta pusė gretimo sklypo, o 1960 metais ir antroji pusė sklypo su mūriniu gyvenamam namu už 2,300 svarų. 1961 metais talkos būdu pradėtas ir šiandien tebevykdomas lietuvių Namų fronto pristatymas, visam nekilojamam turtui (real estate) įsigyti išleista 11,246 svarai ir turtas šiandien jau įvertintas 13,021 svarų.

Juozas Bachunas iš Tabor Farmos "Adelaidės Lietuvių Namų ir kitiems kultūriniam Australijos lietuvių reikalams remti įsteigė "Lietuviškos Sirdies Fondą", į kurį kviečia aukoti nutraukiant po vienos savaitės cigarečių normą (4 pokelius) ir vieno draugo pavaisinimo normą (vieną butelį)...

J. Pr.

KALBŲ ŽINIJIMAS

Kukulis su nauja nuotrauka išvažiavo medaus mėnesio į didmiestį ir vaikščiavo gatvėmis ir krautuvų longus išrėdėmi.

Praeinant moterų skrybėlių krautuve, Kukulio nuotaka staugi sustojusi rodo į elegantišką skrybėlę ir klausia savo jaunavedžio: — Kukuliuk, tu tiek kalbų moki. Pasakyk man, ką reiškia prie šios skrybėlės u-rašas: dernier cri?

Kukulis: — Tai reiškia, kad krautuvėje viskas išparduota!

— NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, SEPTEMBER 15, 1962

Naujienu Antroji Dalis

Mano pirmoji pažintis su Dienu Skeveldros prof. Mykolu Biržiška

(1882. VIII. 24 — 1962. VIII. 24)

Prisimindamas amžinai išsiskyrusį iš gyvųjų tarp daug nusipelnusį mūsų tautos labui Mykolą Biržišką aš čia šį tą paryškinsiu iš buvusių nuotykių su juo antrojo pusėj 1918 metų. Pasibaigus pirmajam pasauliniam karui aš sugrįžau iš Rusijos į Lietuvą gegužės mėnesio pradžioje 1918 m. ir apstojau Vilniuje. Ir pirmoji mano pažintis užsimezgė su Mykolu Biržiška, kuris suglaustai ir aiškiai išdėstė man visus Valstybės Tarybos rūpesčius dėl Lietuvos atstatymo.

Kai aš geležinkelio traukiniu artėjau prie Vilniaus, tad man atrodė, kad pasibaigus karui Lietuvoje yra nutiesti laisvės pagrindai, nes tą viską nurodė tų metų Vasario 16 lienos Lietuvos nepriklausomybės atstatymo aktas. Bet atvykęs į Vilnių iš pirmos dienos pamačiau, kad vokiečių karinės valdžios varžtai yra tokie sunkūs ir įkyrūs visiems gyventojams, kuriems atrodė toji vokiečių priespaulda kaip koks pragaras.

Iš įvairių Lietuvos vietų atvykdavo vienas kitas žmogus į Vilnių ir kreipdavosi į Valstybės Tarybą, kad išrūpintų žmonėms iš vokiečių valdžios kokių nors lengvatų nustatytoms duoklėms. Mat tada vokiečių buvo nustatyti ūkininkams visokio maitos duoklės, susidedančios iš tam tikro kiekio maisto gaminių, dykai atiduodamų vokiečiams. Valstybės Tarybai kartais pasisekdavo išgauti iš vokiečių šiokių tokių lengvatų. Ir šitame darbe, kaip teko pastebėti iš pirmų mano buvimo Vilniuje dienų, daug susirūpinimo rodė Mykolas Biržiška, kuris su didžiausiu pasiryžimu kreipdavosi į įvairius vokiečių administracijos asmenis, kad šį tą palengvintų mūsų žmonėms.

Atvykęs tais laikais į Vilnių maniau, jog pabūsiu jame vieną kitą dieną ir pasikvi žaiznosiu į savo tėviškę — į Marijampolės apskritį.

Prisidėjus prie Lietuvos Aido paskutinių žinių tvarkymo reikėdavo dar saulei ne užtekėjus nueiti į spaustuve. Bet tada reikėdavo turėti iš vokiečių tam tikras leidimas vaikščioti nakties metu. Kai turėdams tokį leidimą eidavau anksti rytą, arba besibaigiančią naktį, niekad nesitikdavau jokio civilio žmo-

PROF. MYK. BIRŽIŠKA

nori aplankyti savo tėviškę.

Kai susitikęs kažkur skubantį Mykolą Biržišką pasisakiau, jog vokiečiai neduoda man leidimo važiuoti į Marijampolę, tad M. Biržiška juokaudamas man priminė, jog kartais visokios blogybės pavirsta gėrybėmis. Jis man tuojau pasisakė, jog ieško žmogaus, kuris galėtų tinkamai prižiūrėti korektūros darbus Mokslo Draugijos pradėtų spausdinti visokių mokymalų vadovėlių ir šiaip knygų ir, be to dar, prie Lietuvos Aido laikraščio tokio bendradarbio, kuris anksti rytą prieš pat laikraščio išleidimą galėtų sutvarkyti paskutines visokių naujienų žinias. Kadangi tokio srity aš jau turėjau šioki tokiu pri-tvarkymu, tad M. Biržiška patarė neatsisakyti nuo tokio paraginimo. Tąja proga M. Biržiška papasakojo, kad šiek tiek sumažėjus vokiečiams varžtams jau galima laisviau steigti visokias lietuviškas mokyklas, bet beveik jokių vadovėlių tokioms mokykloms, gimnazijoms, nėra ir tuo reikalu, anot jo, būtų buvę geriau, jei anksčiau, prieš kelis metus, būtų buvę bent paruošti, nors ir nespausdinti, tokie vadovėliai.

Prisidėjus prie Lietuvos Aido paskutinių žinių tvarkymo reikėdavo dar saulei ne užtekėjus nueiti į spaustuve. Bet tada reikėdavo turėti iš vokiečių tam tikras leidimas vaikščioti nakties metu. Kai turėdams tokį leidimą eidavau anksti rytą, arba besibaigiančią naktį, niekad nesitikdavau jokio civilio žmo-

(Tęsinys 3-tam psl.)

1. Kuo rūpinasi, ko trokšta, ko ilgisi okupuotosios Lietuvos rašytojai? Imkime į rankas jų sąjungos savaitraštį "Literatūra ir menas". Įžanginiu str. (žr. Nr. 34) eina... "Septynmečio darbai ir žmonės". Tai Eug. Pronckaus str. "Zalieji Rusnės turtai". Ylos maiše nepaslėpsi! Po pasigyrimų eina... realybė:

"...krantų stiprinimo priemonės Rusnėje dar kelia ir nemaža rūpesčių. Mokslo tyrimo institutų rekomenduoti krantų stiprinimo būdai ir variantai čia toli gražu nepilnai įgyvendinti. Visoje saloje randi daug vietelių, kur krantai nesustiprinti, upių atšakų posūkiuose malosi jau ir išplovos. Krantų griovimas ryškiai pastebimas Pakalnės kaime, Vorusnėje. Pava-sario ir vasaros potvyniai smarkiai ardo ir Skirvytės upės krantus, kurie gana ap-leisti. O toliau delsti — jau pavojinga.

Iki šiol visapusišką Nemuno žemupio pievų eksploata-vimą tam tikru mastu pristabdo keista padėtis: nemažą dalį pievų tebevaldo kele-tas kolūkių. Seniai jie jau nebesijaucia šių pievų šeimininkais ir rūpinasi tik šienavimu. O jau pievų tręsimu, žolių sudėties gerinimu, drėgmės reguliavimu, žinoma, nebeužsiima. Neūkiškumas, siauri interesai pridaro ir kitokių bėdų: kolūkių "valdose" pasirodo piktžolės, negrėbto arba jau net apipuvusio šieno plotai".

Toliau skaitome:

"...derliaus rodikliai kasmet svyruoja, keičiasi. Šių metų žolių derlius žymiai mažesnis už pernykštį. Atsiliepi-čia ne vien lietingas šių metų oras: Rusnės pievos nebuvo pakankamai patręstos"... iš hektaro ir teprišienau-

jama vos po 18—20 centne-rių. Rusnei tai skurdus rezul-tatas. O ir tą patį derlių ne-pasistengiama kaip reikiant išsaugoti. Rusnėje kasmet trūksta žaiginių. Trūksta jų ir šiomet".

Keičiame bėgius, t. y. imame kitą, "Literatūros ir Meno" nr. Tai "Iš Rašytojo bloknoto". J. Dovydaitis rašo, kad "Zvejai trokšta žygių". Čia viena scena:

"Zvejai susirinko ant sta-čios ir aukštos kopos. Siel-vartas užtemdė jų veidus. Sunku aprašyti, ką tada jautė zvejo širdis, girdėjusi dau-žonų dorių aimąną? Dabar jau vėlu bet ką kaltinti, ieš-koti pasiteisinimo ar priežas-čių... Laivus pasiglenžė jūra..."

Tik antros dienos popietėje zvejai nulipo nuo kopų ir ap-spiito sužalotus laivus.

Senis Augutis, audrų ir vė-jų išvagotu veidu, panašiu į simlamečio ažuolo kamiengą, ko neverkia. Jo dorė jūros jau nebematys.

Viktoras Reinikis, trisdė-simt metų atidavęs jūrai, jo-je praleidęs savo jaunystę, džiaugsmus, atradęs bangose žilą plauką ir metų našta, sto-vi rūstus. Jo laivas "nebetikis žygiams į jūros aukštumas..."

Ką daro zvejų artelės vado-vybė? Beje, pirmininku yra... kolonijalizmui vadovauti pri-siūstas rusas Biriukov. Jis su buhalteriu atsiima... apdrau-dos pinigus ir... Skaitykime:

"...Atvažiavo traktorius ir sulaužytas dores išvilko ana-pus kopų, už pušyno. Laivai "plaukė" paskutinį sykį. Smė-lyje jie išrėžė ilgą, gilų pėd-saką, nužymėjo taką į savo kapą..."

Kunigiškių ir šventosios zve-jai suburti į "Pajūrio" zvejų artele. "Valdo" 2,198 ha žemės plotą. Seniau jį valdė ir nuval- (Tęsinys 2-me psl.)

Ir sutiko merguželę...

DIENU SKEVELDROS

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

dė "Pirmyn" kolūkis (anot J. Dovydaičio, "buvusieji Kretin- gos rajono vadovai ligi kaulo smegenų persisunkę atgyven- siais vadovavimo metodais ne- pajėgė suburti ir įkvėpti žmo- nių... Kolūkis merdėjo"). Kas dabar?

Skaitlykime toliau:

"Daug kartų kalbėjau su žvejais. Nemaža teisingo kar- tėlio jaučia jie. Artelėje rei- kalai tvarkomi taip, kad jūros žmonės vis labiau atitosta nuo vandens... Jokioms per- spektyvoms, jokios pažangos... Šventojoje iš 27 laivų tik keli mušasi, plakasi dėl gausaus jūros lobio, o dauguma žve- jų igi šiol atvežė vos 15-20 proc. metinio plano..."

J. Dovydaičis už visą "tary- binę" (skaityk: okupanto! J. Č.) netvarką kaltina, aišku, še- mininką. Kažkokį buhalterį Augustauską: "stabybinės me- džiagos, pinigai, atsiskaitymo dokumentai — viskas žuvo... Kažkur nubyrėjo šimtai ir tūk- šantčiai rublių". Matyt, "planuo- ta" ir įvykdyta su... "draugu" pirmininku Biriukovu, nes Au- gustauskas netrukus "vėl nutū- pė po dirg. Biriukovo sparneliu" — "vėl atsirado arteles raštinė- je prie raštų trečiuoju buhal- teriu".

Skaitlykite dar toliau:

"Žvejai man papasakoja, kad ir šventojoje prieš pat karą mokėjo statyti 14 metrų ilgio, 35 arklio jėgų katerius, kurie drąsiai ir gausiai sėmė jūros dovanas. Vokiečiai su- degino dirbtuves. Bet juk galima jas atstatyti!

— Mūsų uostui reik tvor- ros!... Prašom, neprisipra- šom...

— O dorių remontas? O jų statyba? Mes patys galim naujų dorių pasistatyti. Argi ažuolinių lentų truksta? Zei- meris yra! O meistrų irgi! Kriūkių gamykla už dorę mokame 4500 rublių... To- kie pinigai!

— O kodėl mums, žvejams, neruošia kursų, nepamoko naujesnių žvejybos būdų?

— O kodėl mūsų radfjas neskelbia rytais žvejams pro- gnozių apie jūrą ir orą? Mes klausomės Rygos pranešimų. Bet jų pranešimai tinka savai įlankai ir retai mums...

Ir ką gi daro (savo iniciaty- va) žvejai? J. Dovydaičio re- portaze iš tikro gražiai apra- šoma žvejas Viktoras Reinikis. Jo dorę sudaužė staigi audra. Manau ši ilgesnė citatė bus įdo- mi ne vien tremtiniams, pajū- riečiams, bet ir "sausumų zui- kiams":

"Reinikiui apie šešiasde- šimt metų. Bet jis dar spar- tus, turi grandininko parei- gas, vadovauja dorei. Ne kartą jis plaukė aukštyn į jū- rą, lenkė baidiją. "Bernoto seklumą", žvejų vadinamą "pragaro kraštu", apėidavo audringą Papo iškylulį, sken- do jūroje. Skendo, bet jūros

atsizadėti negali. Štai jis eina krantu, o akys bėgioja van- dens platybėmis. Reinikį jū- ra šaukia. Tačiau kur gauti vėjų bičiulę — valtį? Kur įsigyti sparnus?"

Reinikis sužinojo, kad Pa- langos miesto vykdomasis komitetas nurašė ir malkoms parduoda du laivus, dar už- pėrnai vežiojusius po jūrą atostogaujancius.

— Tau, kaip žvejui, abu lai- vos atiduosi už dešimt rub- lių... — pasakė finansų sky- riuje. — Pasikūrenk ažuoline malkute krosnį...

Žvejys sumokėjo, gavo kvi- tų, pakvietė savo draugus prieplaukon. Reinikis, Seš- kus, Juozapas, Augutis Kazys apžiūrėjo vieną iš įsigytų lai- vų. Žvejai lyg daktarai kie- tais pirštais apstuktėno dorę. Skamba ažuolas. Laivai ne krosnies ugniai, bet jūrai sta- tomi!

Jie pasikvietė meistrą Ju- revičių. Ir prasidėjo... Ke- turias savaites žvejai gydė lai- vą: išgramdė asfaltą, kuriuo anksčiau buvo bandyta ply- šius užkimšti, tris kartus da- žė, kamšė, tvirtino varžtus. Paskui dar dvi savaites statė motorą. Sušvytėjo naujas laivas. Taip atsirado žalsva jūrų gulbė, pažymėta Nr. 2-1885. Pats geriausias Ku- nigiškių prieplaukos laivas. Puikus ir vertingas invento- rius "Pajūrio" artelėje...

O ką vadovybė? Ji nė sy- kio neaplanė, nepagyre darbščių žvejų, įsakymu ne- atžymėjo ir nepremijavo jų, nepaskatino. Nepasirūpino, kad ir antrasis ažuolinis lai- vas stotų rikiuotėn. Ir dargi neatlygino žvejams už darbą, vien atvėsusia ranka atpirko už dešimt rublių kvitą...

Kai aš arteles pirmininkui priminiau tą įvykį, jis net žvejų pavardžių prisiminti negalėjo...

Štai koks bajoriškas vado- vavimo stilius "Pajūrio" ar- telėje! Ar nuostabu, kad tarp- kelis tarp arteles vadovo ir jūros artojų vis platėja".

Pabaigai toks akordas:

"Jūra rita bangą po ban- gos. Jūra dainuoja savo vė- jų daing, o jos žydriose gel- mėse liūliuoja neišsemti lo- biai... Daug puikių ir at- kaklių žvejų užaugo ir užsi- grūdino audrose. Jie žino jū- ros takus ir sroves, myli savo rūščių dalią..."

O labiausiai (pridurkime) myli... laisvę ir tvarką!!!

2.

Londono lenkų literatūros savitiraštijoje užtikau pažis- tamos rašytojos vilnietės nuomo- ne apie Pilsudskio ir pilsudski- ninkų okupaciją Vilniaus kraš- te ir lietuvių administracijos pargrįžimą ir tvarkymąsi 1939 m. Bet tai ilgoka tema. Ją pa- nagrinėsime kitose "Skevel- drose". Iki!

J. Cicėnas

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

Kipras Petrauskas ir lydeka

(Vasarotojo atsiminimas)

Šitai buvo bene 1932 metais vasarą Lietuvoje. Lietuvoje gausu gamtos grožio. Miškais miškeliais supami ežerai ežerai Zarasų krašte. Dzūkijoje—Du- sios, Metelių ežerai su Veisėjų ežerų, ežerėlių gausia šeima. Šiuo atžvilgiu nenuskriausta ir Zemaitija. Čia ypatingai išsi- skiria Plateliai su nepaprasto grožio Platelių ežeru ir čia pat kiek mažesniais (Beržoro ir kt.) ežerais, pušinio miško su- pamais. Plateliuose yra gyve- nusi net karalienė Bona. Buvo jos rūmai Platelių ežero saloje, sujungtoje su krantu tiltu, ku- rio žymės tebėra ir dabar. Mi- nėtinai ir Telšiai prie Masčio ežero. O apie 6 km. (5 mylios) į šiaurvakarius nuo Telšių yra miško apsuptas dailiai apskrit- kas, nedidukas (bene apie 150 hektarų) Germanto ežeras. Jo vanduo kristalinis, dugnas — smėliukas, krantai kietai ir iki pat vandens puikus miškas su uogomis, grybais ir žiedų žie- dais prošvaistėse. Germanto ežeras žuvingas. Yra lydekų, ešerių, lynų ir kt. žuvų. Yra čia ir vėžių. Dėl aplinkos grožio ir patogios padėties (arti Telšių ir geležinkelio) buvo čia ruo- šiamos gegužinės. Buvo jau ir pastogė - užėiga. Kiek toliau nuo šios pastogės prie ežero bu- vo jau ir namas — vila vasa- rotojams. Ši vila buvo pastaty- ta Telšių vyskupijos kunigo — vyskupijos ūkio vedėjo. Pasa- tyta žavėtinai puikiam ežero pusiasalyje. Tada buvo pušimis ir beržais apaugęs apie 1 1/2 ha (3 akrai) kalnelis su kelio pla- tivas stotų rikiuotėn. Ir dargi neatlygino žvejams už darbą, vien atvėsusia ranka atpirko už dešimt rublių kvitą...

Pažymėtina, kad be eilinių vasarotojų čia gyveno (buvo priglauti) ir fašistinio Latvi- jos perversmo tremtiniai, pul- kininkas (Ozolis) su žmona ir jo draugas karininkas su žmo- na. Ozolis kalbėjo ir lietuviš- kai, mėgo lietuviškas dainas ir vakarais jo dainuojamos lietu- viškos dainos aidais aidėdavo supančiame ežerą miške.

Vieną saulėtą, bet pusėtinai vėjuotą dieną čia rašantis su žmona vaikštinėjome ežero krante toje vietoje, kur buvo jau minėtoji gegužinių pastogė. Toli ežero viduryje pamatėme valtįje plaukiojantį žmogų. Pasiklausus čia pat buvusių žmonių, paaiškėjo, kad ežere meskerioja - spinguoja Kip- ras Petrauskas. Nutarėm pa- laukti iki Kipras sugrįš į kran- tą, nes iš šios vietos buvo pa- imta valtis. Neilgai trukus su- laukėme atplaukusi spinguo- toją, deja, be laimikio. Buvo tytus ir susirūpinęs, nors pasi-

sveikintis buvo progos prisi- minti pažintį ir praeitį dar iš Petrogrado laikų. "Reikia turėti laimės" — prabilo Kipras. "Ir dar šio to" — atsiliepiau. "Savaime suprantama, kad dainos majestras mano atsilie- pimu buvo daugiau kaip nepa- tenkintas ir pašnekesys virto ginču, katras mudviejų geres- nis spinguotojas. Kiprui pa- siūliau jau kartu pažvejoti, nes ir aš tuėjau spingą. Kai sulip- om į valtį, irkuoti ėmiau aš, užleisdamas Kiprui pirmenybę mėtyti blizgę.

Kadangi ežeras jau buvo mano skersai ir išilgai išmė- gintas ir gerai pažįstamas, kur ir kokios žuvis jame laikosi, valtį nukreipiau prie netoli bu- vsios salėlės. Prie salėlės buvo užveža ir šiek tiek žolių. Artį salėlės sustabdžiau valtį ir pa- tariau pamėtyti blizgę prie žo- lių. Pažymėtina, kad Kipras tokiu smarkumu svaidė blizgę, jog reikėjo saugotis, kad švil- piančios pro galvą blizgės kab- lys nekliudytų ausies ar net akies.

Valčiai sustojus, antruoju metimu ramioje prie žolių vi- etoje Kipras užkabino lydeką tokio didumo, kad, kai buvo pritraukta prie valtės, reikėjo jau atskiru dideliu kabliu įkelti ją į valtį. Tada buvo iki šiol nepamirštas Kipro Petraus- ko laimės ir jaudinimosi mo- mentas. Buvau paprašytas tuo- jau varyti valtį į kraną prie vilos, prie kurios stovėjo Kipro automobilis.

Didžiai nusipelnęs lietuviš- kos dainos ir Lietuvos operos majestras netoli Telšių turėjo jam už nuopelnus Lietuvos vy- riausybės dovanotą ūkį, iš ku- rio, palikęs kompaniją, jis ir buvo atvykęs į Germanto ežerą lydekauti, kad galėtų pavaišinti svečius.

Kipro Petrausko laimė čia buvo pasiekusi tokį laipsnį, jog, kai išplaukė į kraną, bėgte leidosi prie automobilio su ly- deka pamiršęs net atsisveikin- ti.

Girdėjome tiktai tolstancio automobilio burzgimą.

J. Valaitis.

SIŪSK PINIGUS I SSSR

TIK GRAMERCY DUODA JUMS

- Pilna garantija
- Mūsų turime Bankų ir Apdrau- dos Departamento leidimą ir homologiją iki \$20,000.00.
- "Sausumos" pritaikymas
- Nieko neatskaituojama
- Maksimalus 10-14 dienas
- Išmokama pinigai
- Pasirašytos kvitos

Tik mes vieni duodame pasira- šytas gavėjo kvitas už visus persimintimus.

Kursas: 9 rubliai už \$10.00. Už patarnavimą — iki \$35.00 — \$3.50. Virš \$35.00 — 10%. Specializuojasi nuo 1947 m.

GRAMERCY Dept. D. 744 Broad Street, Suite 925 Newark, New Jersey

SIUNTIŲ DEPARTAMENTAS 118 E. 28th Street, Suite 906 New York 16, N. Y. N. Y. Telephone: MU 9-0598

IRKITE JAV TAUPYMO BONUS
2 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, SEPTEMBER 15, 1962

VIENA...

(Atkelta iš 5-to pusl.)

net N. Metų dieną vėriamas varu valyti sušepusius vagonus geležinkelio stotyje, sau- kiuosi Jūsų taip reikalingos pagalbos, nuolankiai klaus- damas, ar nieko nesužinojot toj istaigoje apie mano afi- devitų eiga, nes iš nusimini- mo mums apkarto ir austra- liška prasta duona, kurios Jūs nė į rankas neimtumėt, kažin ir ar šuniui dar drįstu- mėt numesti jos plutele? Pa- rašyk daugiau, kaip Jūs pla- nuojat gyvenimą, kuris iš Jūsų malonių pasisakymų, atrodo, yra šimtą kartų pa- lankesnis Jūsų brangios šei- mos išlaikymui, negu sudul- kėjusioj Australijoje, kur tik gyvatėms ir kenguroms tin- kamoms sąlygos įsikurti. Ir dar užmiršau paminėti, kad viešose vietose visur iškabini- ti plakatai apie raudonkup- riūs vorus, kurių valdžia ra- gina saugotis, nes jų kandi- mos sudaro labai rimto pavojaus žmogaus gyvybei ir, nelaimėi įvykus, reikia žai- dūs srityje pritaikinti tokį sunkų arba kraują atitin- kamai išsiulpti, kad būtų už- kirštas kelias tolimesniai už- sikrėtimui. Man jis laimingo būdu dar nekando, bet aš kiekvieną rytą atkeliu pala- pinės grindų lentas ir po jo- mis pabarstau tokių miltelių.

Jau kelintas mėnuo, kai saulė baigia traukti paskutinį prakaitą iš tam tikrų kūno vietų, o ir naktį nė kiek ne- geriau, nes visoki vabalai ir moskitaai atima tam tikrą energijos kiekį, kurį galėtum sunaudoti naujų jėgų įgiji- mui, pradedant sekancią dien- ną organizmą apsunkančią darbą, kuris tarp kitko nėra tinkamai apmokamas, taip, kad ir į banką ne kas lieka nešti, būsimosios kelionės Amerikon nusipirkti.

Tai tokios tokelės iš tos ne- laimingos Australijos! Ir, brangus Švogeri, dieną ir naktį vis laukiu su vilties pragiedruliais, kada mus su žmona pasieks laukiamos ir itin pageidaujamos žinios apie galimybes persikelti į išsvajotąją Ameriką, gaunant progos mūsų mylimoms šei- moms susijungti į vieną ra- telį ir veikti bendrai, gerinant ekonomines aplinkybes. Jūsų pastangos, rūpinant leidimą

ten nuvažiuot, neliks be atsi- lyginimo.

Jūsų švogeri ir Aldona
Jonaičiai,
Adelaidė, 1949 m.

II
Brangus Švogeri ir Antanina, Su geriausiais linkėjimais iš saulėtiosios Australijos ra- šau šį margą laiškėlį. Dova- nok, kad taip ilgai nerašiau, mat, buvau dideliai užimtas įrengdamas "palocius" savo nuosavame, jau išmokėtame sklype. Tik labai privargau, kolei prilindau prie statybi- nių medžiagų, bandžiau net įteikti kyšius tam tikriems asmenims už cemento parū- pinimą. Bet dabar, brangus giminaiti, viskas tviska-tvas- ka, virtuvėje įrengė plastikus, Aldona tiktai meta mazgotę ir viskas švaru vėliai, gyve- nimas po truputį pagerėjo, vaikai žaidžia su šunim, mes su Aldona įlišom žemėn de- šimt vaismedžių, apie ku- riuos Lietuvoje nė sapne ne- sapnavome. Ir ką aš darys neauge, kai saulė beveik kiekvieną dieną atlieka savo pareigas, tik per sausras rei- kia daug mokėti konsului (counail, miesto valdybai) už vandenį.

Konsulas vis kabinejasi, kad aš bent išmūryčiau savo būsimiems namams pama- tus, tada aš galėtu dar man suteikti poros metų terminą gyventi savo dabartinėje pa- stogėje, kur mumus nieko netruksta, net darže turime savo prakaitu išsiauginę po- midorų, kopūstų ir kitokių mieknelių, kaip antai, apel- sinų, citrinų, persikų ir vyn- uogių, iš kurių galima dary- ti vyną.

Taigi, jeigu, brangus Švo- geri, kada gausi žinią iš afi- devitų valdybos, tai labai ne- siskubink, pasakyk tiems di- deliems ponams, kad mums užtruks kiek laiko, kol par- duosime sklypą su laikinu nameliu, už niekus nesinorė- tų perteikti kokiam lenkui ar graikui su meile įsigytą nuosavybę bei jos priklausū- nius.

Be vis tiek, jeigu afidevi- tai ateis, tai šipkortei jau tu- rėsiu pinigų, pardavęs savo atilinkamą nuosavybę, nes gi Amerika vis tiek yra Ame- rika. Švogeri, nespauk tu amerikoniškų raštininkų, ne- siūlyk kyšių, palauksim savo eilės, tuom tarpu neprazū- sim su šeimynėle, neduos me- luot ir mano brangioji Aldo-

na ir gerai nuauge vaikueiai. Iki pasimatant!

Jūsų švogeri ir Aldona
Jonaičiai,
Adelaidė, 1953 m.

III
Brangus Švogeri ir Antanina, Atsiprašau, kad taip ilgai nerašiau, matai, vis rankos pilnos tų darbų darbelių. Amerikos konsulas vis pri- mēna, kad jeigu per 6 mėne- sius neišplauksiu, tai vėl reiks laukti eilės. Zinau, iš Adelaidės jau daug pas jus plaukė, bet iš jų laiškų, do- vanok Švogeri, negalėčiau susidaryti perdėm palankaus įspūdžio, kas liečia jūsų pa- sirinktą apsigyvenimui kra- štą. Vieni nori grįžti mūsų saulėton Adelaidėn, bet ne- turi pinigų. Kiti tenai negavo darbo, kiti kad ir gavo, nesim- dziaugia, nes bosai labai va- rinėja. Nors ir mūsų pinigai tam tikru kiekiu padidėja tenai išlipus, bet ne tiek, kiek mes pageidautum!?

Mano gražus, naujas na- mas, mūrinis garažas su me- talinėmis durimis iš abiejų galų gerai prižiūrėta mašina, dar įsigyti du sklypai (jie kas metai vis brangsta) ly- gjai ir baldai su kilimais,

Tai tokios tokelės, brangus Švogeri. Mes taip pat, reikiama pasitarę su Aldona pri- mame išvados, kad jūs atva- žiuotumėt į Adelaidę nuola- tiniam apsigyvenimui. Čia nereikalingas kuras, kiurus metus galima vaikščioti be kepurės, taip pat ir kailiniai (Tęsimys a-ame pusl.)

DR. CAROLINA M. GENTILE
PHYSICIAN and SURGEON
7426 W. Archer Ave., Summit, Illinois
PRIEMIMO VALANDOS:
Pirmadieniais ir Antradieniais 9:30 iki 9 val. vak. Trečiadieniais 4 iki 6 val. vak. Ketvirtadieniais ir penktadieniais 1 iki 5 val. vak.
Telef.: GLOBE 8-2770 arba CALUMET 5-1184
Skambindami paminėkite šį skelbimą

"FABULOUS" BROASTED CHICKEN
Broasted Perch, Broasted Shrimp
ITALIAN BEEF AND SAUSAGE SANDWICHES.
Carryouts and Delivery — 1 p. m. to midnight
25c MINIMUM CHARGE ON DELIVERY
3 BROTHERS TAP & GRILL
3500 WEST 47th STREET
Phones VI 7-8125 — VI 7-9773

THE CZECHO LODGE
ROUTE 14 — CRYSTAL LAKE, ILLINOIS PHONE 459-0125
"GRACIOUS DINING IN A RUSTIC ATMOSPHERE"
Featuring Homecooked
BOHEMIAN and AMERICAN FOODS
Family Style Dinners — Complete Dinner Menu
LUNCHES 11:30 A. M. — 2:30 P. M.
SPECIAL EVERY FRIDAY DELICIOUS FISH FRY... \$1.25.
BANQUET FACILITIES FOR 10 TO 250
(Children's Portions Available)

DONALD PETKUS ANTHONY PETKUS
A. PETKUS & SŪNUS
NAUJA KOPLYCIA
MARQUETTE FUNERAL HOME
2533 West 71st Street
(Maplewood gatvės kampas)
GRovehill 6-2345 TOWNhall 3-2108
Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karštą ir pasinaudojimą mūsų gražiom koplyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$945.00; \$975.00; \$980.00 ir dau- giau. Karštą galima pasirinkti koplyčioje.
GRAŽIOS INDIVIDUALINES KOPLYCIOS
MASINOMS PASTATYTI AIKSTĖ
Lietuviams teikiama šios rūšies patarnavimus 30 metų.
7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, SEPTEMBER 15, 1962

Pavergtos Lietuvos mokyklos duris pravėrus

"Tarybinio mokytojo" Nr. 67, rugpjūčio 23 d., tilpo visais požūriais įdomi porespondencija "Bažnyčioje-atlaidai, mokykloje-tyla". Skaitome: "Atlaidai... Suvažiuoja į miestelį žmonių būriai, krometninkai pardavinėja į spalvotus popiergalius įvyniotus saldinius, rožančius, skapliertus, šventųjų paveikslėlius, o šventoriuje paskui aukas renkantį kuniga sekioja zakristijonas su portfelio rankose, kuriame slepia kunigo surinktas kapeikas ir rublius..."

Nepagalvokite, kad tai tolimos praeities vaizdas. Tokį vaizdą teko stebėti praėjusi sekmaadienį Jiezno rajono Pivašiūnų miestelyje vykusiame žolinės atlaiduose. Į kalną, ant kurio stūkso bažnyčia, kopė baltas skareles pasirūšusios senyvos kaimo moterėlės, iš paskos stūpseno jų anūkieliai, kurių ne vienas rankose glanzė mokinio uniforminę kepurę, buvo ir jaunimo — vyresniųjų klasių mokinių, jaunų kolūkiečių, atvykusių į atlaidus nuosavais dviračiais ir motociklais.

Reikėtų stebėtis, kad religinėje šventėje — atlaiduose gausu ir vaikų, jaunimo, kurie yra ar buvo auklėjami tarybinėje mokykloje, mokomi teisingai vertinti ir suprasti gyvenimą. Tačiau su šiomis mintimis į galvą skverbiai ir kitas įkyrus klausimas: "O kur jiems dingti?"

Jieznas, Pivošiūnai dar iš carinės Rusijos okupacijos metų garsėjo savo šv. Onos ir žolinės atlaidais. Tose vietose be rusinimo, pasikėsinimo nutaatinti lietuviusėjo ir lenkinimo darbas. Kaip kada ir tose bažnyčiose pasireikšdavo maištinga dvasia, nerimstanti dėl lietuvių kalbos giedančių giesmių. Kunigų Galaunės, Petrulio vardai plačiai garsėjo kaip gerų lietuvių patrijų, kurie kartu su savo parapičiais apgnę lietuvių kalbos teises. Todėl į tą bažnyčių atlaidus visada suvažiuodavo gausybė žmonių ne tik iš tos apylinkės, bet ir iš toliau. Vilniaus, Alytaus ir kitų miestų šviesuomenės atstovai taip pat ten atsilankydavo pas tuos vaistingus klebonus pasisvečiuoti, jų pastangas paremti.

Lietuvos nepriklausomybės metais taip pat anie atlaidai nebuvo pamiršti ir visų gausiai lankomi. Tai tradiciniai atlaidai, turį iš praeities kovų palikimą gintis nuo savo tautos priešo.

Atrodo, kad štai 20 metų okupacija, iš kurios keli metai nacių—vokiečių ir iki šiol sovietiškos rusų, nepalenkė tos apylinkės gyventojų dvasios spirtis prieš svetimus, ginti kas savo.

Toliau autorius R. Cemnolonskis, "Tarybinio mokytojo" korespondentas, rašo: "Dar šeštadienį skelbimų lentoje prie klubo-skaityklos (kultūros namų Pivašiūnuose, deja, nėra) galima buvo pastebėti skelbimą, kviečiantį į teminį vakarą — "Ateiti kuriame šiandien". Tik vėlyvą vakarą, kai laikrodžio rodyklės jau artėjo prie vienuoliktos, į klubą-skaityklą susirinko maždaug 20 jaunuolių. Rinkosi vangiai, tarsi nuobodulio kamuojami, apgailestavo, kad krautuvė jau uždaryta ir nėra kur gauti pusės litro."

— Nejaugi prie bonkos jums įdomiau pasidėti? — užkalbinau vieną skeptiškai nusiteikusių jaunuolių? — O jūs pirmą nueikite į mūsų poilsio vakarą, tada klauskite, — atšovė šis.

Turiu prisipažinti, "teminiam vakarui" pasibaigus, taip ir neišdrįsau prieiti prie ankstesnio pašnekovo. Pajutau, kad jo skeptiškumas ne be pagrindo. Iš klausėme 10 minučių klubo-skaityklos vedėjo J. Čiupaitis "enciklopedinį" pranešimėlį, nurašytą iš kalendoriaus lapelio ir laikraščių puslapių, kuriame šnekama apie viską — apie archeologinių tyrinėjimų svarbą ir namų aplinkos tvarkymą, apie spaudos reikšmę ir apie tai, kad "gyvenimas žengia pirmyn prie naujų formų ir polėkių..." Tik, gaila, kažkur tarp tų frazių dingto pati vakaro tema apie komunistinės ateities kūrimą. Tuo "teminis vakaras" ir pasibaigė, nes klausimų ir kalbų, aišku, nebuvo. Kino seansas irgi neįvyko, nes "Dainavos" kolūkio vadovai nedavė mašinos kino aparatūrai atgabenti."

Oi tie dūklai dūklėliai, jie žino, ką jie daro. Jie sugebėjo anais taip pat sunkiais metais apginti ir išlaikyti savo gimtąją kalbą ir dabar, atrodo, nesnaudžia ir nenudožiantja.

Atsirastų ir mašinos kino aparatūrai atgabenti bei būtų kam įdomias paskaitas suruošti ir jaunimas prie buteliuko nesėdėtų ir mokykla būtų žalumais papuošta, jei dūklėliai visa darytų savo valia, savo susipratimu, bet ne komunistinio biznio varomai.

Nepalenkė jų atsparios dvasios maskolių žandarai; niekas jų nesugundė pasekti pravoslaviją ir už tai gauti penkis auksinius rublius ir avies kailinius; neįveikė jų ir apylinkės lenkai dvarininkai, kaip bažnyčiose išsižadėti savo gimtos kalbos; nieko gero iš jų nepeš ir raudonų maskolių žandarai nei jų talkininkas R. Cemnolonskis. Iš pavardės ar nebus anas anikas buvusių dūklų lenkintojų?

Štai kodėl toje šventoje vietoje nėra kultūros namų, kodėl kultūros darbuotojai apsnudę ir mokytojos V. Boguševičienės ateistų ratelis nepajėgus suruošti įdomias paskaitas. Jie visi jaučiasi ne savi, ne vietos žmonių naudai dirbantieji. O ypač jie visi, tie sovietinės santvarkos pareigūnai, nesmagiai jaučiasi tokioje vietoje kaip Pivošiūnai.

Visai bereikalingai korespondentas dūsauja: "Blogai, kad "šventoje vietoje" — Pivašiūnuose nėra kultūros namų, blogai, kad kultūros darbuotojai tokie apsnudę ir be iniciatyvos, bet kodėl jiems į talką negalėjo ateiti vietos vidurinės mokyklos mokytojai, mokyklos jaunieji ateistai, vadovaujant mokytojos V. Boguševičienės? Bendromis pedagogų ir kultūros darbuotojų jėgomis buvo galima suruošti ne tik puikų teminį vakarą atlaidų išvakarėse, bet ir pačių atlaidų metu parodyti gyventojams (kurių daugelis atvyko į atlaidus ne melstis, o giminių ir pažįstamų susitikti) gerą meno saviveiklos programą. Tačiau galimybės liko neišnaudotos, ir žolinių metu visa iniciatyva priklausė bažnyčiai: ten vyko pamaldos, ten giedojo bažnytinis choras ir net atskiri giesmininkai, ten vaikai procesijos metu nešė religinių vėliavų kaspinus, mamų už rankų vedini bučiavo nuabučiuotą nukryžiuotojo atvaizdą ar kelias ejo "stacijas"."

Tikrai dūklai suvažiuo ne tiek į atlaidus, kiek pauteriauti apie dzyvų dzyvus iš praeities ir las jų pačių krauju apšlakštytas vietas kelialkūpščiais apeiti. Tai protestas esamai santvarkai.

Zinoma, "Tarybinio mokytojo" korespondentui išėitis aiški: "Išėitis, atrodo, visai aiški: neleisti bažnytininkams mulkinti vaikus, kasdien rūpintis mokinių visuomenei naudungu darbu ir sveiku, kultūrinę tyką poilsiu."

Tik keista, kad tokio čekistinio nusiteikimo bendradarbių esama "Tarybiniam mokytojuje." Tiesa, žodis tarybinis-sovietinis įpareigojantis čekistinius veiksmus atlikti. Ir visai vietoje pastaba apie kolchozo pirmininką: "Na, o su kai kuriais fanatiškai nusiteikusiems mokinių tėvais mokykla tol neras bendros kalbos, kol jai į talką neatėis "Dainavos" kolūkio vadovai, partinė ir komjaunimo organizacijos.

— Mūsų pirmininkui A. Rakauskui rūpi tik mėsa ir pienas, — sako mokytojai.

Tai faktas, į kurį turėtų kuo rimčiausią dėmesį atkreipti ir vadovaujantieji rajono darbuotojai. Niekam nepaslaptis, kokio religinio tvaiko atmosferoje auga, saklysime, kolūkietės E. Kudzevičienės vaikai, kad ši moteris net išdrįso viešai įžeidinėti lektorius paskaitų metu, visi piktinasi veltėdės davatkos B. Kucavičiūtės, varu

tempiančios vaikus į bažnyčią, "veikla". Tokių faktų būty galima suminėti šitais dešimtis. Bet jie kažkodėl rūpi tik mokyklai, o ne kolūkiui.

Kolchozo pirmininkas A. Rakauskas savo vietoje. Jis uoliai vykdo visasajunginės kompartijos direktyvas. Dabar visasajunginė kompartija į sovietinį gyvenimą žiūri pro karvės tešmenį ir pro kaulėles rietus. Tas ir įgalina komunistinės propagandos sumetimais erdvėna paskraidyti kosmonautams. Be to, kaip ten bebūtų, bet kolchozo pirmininkui nėra svarbios kolchozininkų nuotaikos, ypač tų, kurių vaikai lanko mokyklą. Kolchozininkės E. Kudzevičienė bei B. Kucavičiūtė tik pavaizduoja kokių Džūkijoje esama komunistams neįveikiamų nuotaikų.

O mokyklų mokytojų padėtis — tarp pjautuvo ir plakuko, sovietinio simbolio, tai iš vienos pusės, o kitoje — Jiezno, Pivošiūnų kovinga praeitis ginti kas savo.

Tikrai, nepavydėtina nudienės Lietuvos mokyklos mokytojų padėtis.

LOTERIJA YRA LOTERIJA

— Prašau nupirkti bilietą labdariniam tikslui. Už vieną dolerį laimėsite naują automobilį! — Bet aš nenoriu automobilio!

— O, prašau bilietą pirkti be jokios baimės. Automobilis tik vienas, o bilietų šimtas tūkstančių, tad nėra jokio pavojaus, kad tamstai teks!

Special for Limited Time Only! LUSTER WAVE Reg. \$20.00 NOW \$10 Shampoo and Set \$2.00. Hair Cutting and Styling \$1.50. BETTY'S BEAUTY HAT 4106 W. 24th Pl. — Phone 521-9176 Open til 8 P. M. Please mention this ad when calling

KELIAUK PER COSMOS
Labiausiai patyrusį organizuotą pavienėm ir grupinėm kelionėm I LIETUVĄ, SOVIETU SAJUNGA IR RYTŲ EUROPA.

DABAR • NAUJA • KELIAUKITE Į MONGOLIJĄ

PER COSMOS
aplankykite gimines visose Sovietų Sąjungos dalyse.

COSMOS
Pagelbės atsigabanti jūsų gimines iš Sovietų Sąjungos ir Rytų Europos.

Dėl platesnių informacijų rašykite arba skambinkite **COSMOS TRAVEL BUREAU**
45 W. 45 St., New York 36, N. Y. Tel. CI 5-7711

ŠVENTĖMS skubus, garantuotas **DOVANŲ SIUNTINIŲ ISSIUNTIMAS** į visas **SOVIETU SAJUNGOS DALIS PER COSMOS PARCELS**
45 W. 45 St., New York 36, N. Y. Tel. CI 5-7905

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, SEPTEMBER 15, 1962

MANO PIRMOJL...

(Atkelta iš 1 psl.)
gaus einant, o tik vokiečių karines sąrybys, susidedančias iš trijų kariuovių, ir daug kur bėgiojančius šunis, kurie laisvai švaistėsi be jokių leidimų. Dienos metu man tekdavo išbūti Kuktos spaustuvėje, kurioje buvo spausdinama įvairios knygos bei vadovėliai, kurių korektūrą tvarkiau. Paties M. Biržiškos rankraščiai, dėl skubotumo, sunkiau buvo žiūrėti. Bet vienas raidžių rinkėjas tiek buvo įpratęs žiūrėti jo rankraščius, kad beveik niekad nebūdavo jokios klaidos. Taigi jo rankraščiai lengviau praivedavo, negu kitų asmenų, rašiusių aiškiomis raidėmis, bet sudariusių nemaža taisytinių klaidų. Gana dažnai trumpam laikui užbėgdavo į tą Kuktos spaustuvę pats Mykolas Biržiška, teiraudamasis, kuris vadovėlis yra baigiamas. Ir jis visada gražiai mokėdavo kiekvienam įdiegti tvirtesnę pasiryžimą eiti prie nustatytų tikslų. Todėl visi, su kuriais jis aptardavo kokio nors vadovėlio paruošimą, ypač gimnazijoms, su didžiausiu pagėmimu ir pasiryžimu stengdavosi kaip reikiant tą darbą atlikti, nes kai ėmė kurtis tikros lietuviškos visokios mokyklos, tad tie vadovėliai tapo pirmieji reikiamybės dalykais, ir iš tikrųjų, jei ne Mykolas Biržiška, ar būtų atsiradęs kas nors kitas tam reikalui? Kai man pačiam tekdavo beveik dar naktį eiti į spaustuvę paruošti laikraščio paskutines žinias, o dienos metu dar visokias korektūras žiūrėti, ir vakarais dar ruošti savo kokį vadovėlį, tad visiems tiems darbams išėidavo beveik 16 valandų, tačiau turint širdyje Mykolo Biržiškos įdiegtą pasiryžimą tos valandos, taip sakant, atrodydavo daug trumpesnės, negu dirbant fabrike 8 valandas.

Turėdamas tokius darbus jau nebenorėjau vykti į savo tėviškę, į Marijampolės apskritį. Bet lyg tyčia, prieš pat Vokiečių kaizerio nuvertimą (1918, lapkr. pradžioje) gavau iš Vilniaus vokiečių valdžios įsakymą išsidanginti iš Vilniaus ir važiuoti į Marijampolę. Taigi kai aš pats prašiau leidimo į Marijampolę, tada man jo nedavė, o kada aš pats prisirišau prie Vilniaus, tad gavau įsakymą tuojau išlekti. Tačiau dienai praslinkus netikėtai susidarė man laimė, nes kai kaizeris nuvertė, tad visi panašios rūšies įsakymai nustojo galios. Tada ir lietuviai ėmė sparčiau ruoštis prie savo nepriklausomybės pagrindų sutvirtinimo. Ir šitoj srity Mykolas Biržiška dėjo savo geriausias pastangas. Kada susidarė Lietuvos vyriausybė, Mykolas Biržiška tapo švietimo ministru, aš pats ir kiti du asmenys tapome pirmieji švietimo Ministerijos tarnautojai. Tačiau neilgai teko dirbti tada toje ministerijoje, nes pačioj pradžioje 1919 metų vokiečių kariuomenė pradėjo trauktis į Vokietiją, o į Vilnių ėmė slinkti rusų bolševikų kariuomenė. Mūsų vyriausybė tokiu atveju persikėlė į Kauną. Bet Mykolas Biržiška buvo paliktas Vilniuje kaip Lietuvos įgaliotinis, taigi ir aš su kitais tarnautojais pasilikome Vilniuje. O įsiveržę rusai bolševikai mus visus iš švietimo ministerijos perkėlė į savo vadinaamojo švietimo Komisarjato tarnautojų eiles, kurių iškart buvo sudaryta net kelios dešimtys. Šio komisarjato vyriausiu vadovu buvo paskirtas Mykolas Biržiškos brolis Vaclovas, ir mes visi iš pradžių manėme, kad jis yra tikras bolševikas. Po vienos kitos dienos teko išgirsti, kad Mykolas Biržiška esąs areštuotas, bet tikslų žinių dar vis neturėjau. Tad vieną vėly vakarą nuvykau į M. Biržiškos butą pasiteirauti dėl to arešto. Kai įėjau į jo butą, tad pirmoj eilėj ponia Biržiškienė man nusiskundė, kad visai neseniai josios dvi dukterys, tada dar jaunos mergaitės, pradėjo nei iš šio nei iš to tarp savęs linksmiai žaisti nepaisydamos, kad jų tėvas yra areštuotas. Praslinkus kelioms minutėms įėjo į butą kitas svečias, butent jo brolis Vaclovas Biržiška, kuris ir mane jau pažino, ir tuojau paklausė poniją Biržiškienę, ar Mykolas yra jau namie, nes jau prieš kokias tris valandas yra išleistas iš kalėjimo. Kadangi dar nebuvo namie, tad tuojau pamanyta, kad pakeliui Mykolas yra sustojęs laikinai pas savo kokį nors draugą. Kai buvo pasakyta, kad Mykolo dukterys neseniai ėmusios linksmiai žaisti, tad Vaclovas tuojau pabrėžė, kad juodvi turėjusios tikrą nuojautimą dėl savo tėvo ir todėl ėmė linksmintis. Tokia žinia visus kaip reikiant pralinksmino. Ir netrukus atvyko į savo butą taip pat pralinksmėjęs pats Mykolas Biržiška.

Naujos knygos
Dr. Kazys Grinius "Atsiminimai ir mintys", II tomas išleido Dr. Kazio Grinius komitetas: Kristina Grininė, komiteto garbės narys, Dr. Pijus Grigaitis, pirmininkas, Mėčys Mackevičius, vicepirmininkas, Mykolas Simonaitis, išdėininkas; Dr. Bronius Zubrickas, išdo globėjas, Martynas Gudelis, sekretorius. Spausdino ir gaunama "Naujienose" 1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill. Kaina nepažymėta, bet aš mokėjau \$5. 253 pusl. ir priede: keletas dokumentų Seimų Vyskupijos istorijai (1818—1823) 32 pusl., numeruotų citatų vertimai —

Dabar, kada mes visi sužinojome apie Mykolo Biržiškos mirtį, tad tuojau prisimename jo didžiū nuopelnus Lietuvos labui ir taja pat akimirka pajuntame savo širdyse jam nupintą amžino atminimo vainiką, apsaugytą liūdesio gėlėmis.
A. Kelmūtis

RICOBENE'S PIZZA
• Italian Beef Sandwiches
• Beefburgers
• Italian Sausage Sandwiches
CARRY OUT ORDERS ONLY
5157 SO. LOOMIS
VI 7-3361
Open Sunday 4—12 P. M.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
Mes pranešame savo seniems klientams, o taip pat naujesiems, kuriems mes patarnaujame, kad mūsų firma tęsia siuntinių peršuntimą į Sovietų Sąjungą.
Mes esame įgalioti VNESPASYLTORG tęsti siuntinių siuntimą ir mes garantuojame, kad siuntiniai bus pristatyti ir labai skubiai.
Visi mūsų skyriai turi didelį pasirinkimą siuntiniams reikmenų (audinių, odų ir t. t.) labai prieinamomis kainomis.
Visi mūsų skyriai suminėti žemiau kuo geriausiai jums patarnaus pagal kiekvieno individualius pageidavimus.

NEW YORK 3, N. Y.	89 Second Avenue	Tel. AL 4-5456
NEW YORK 11, N. Y.	135 West 14th St.	Tel. CH 3-2583
BROOKLYN 11, N. Y.	870 Union Avenue	Tel. EV 4-9522
BROOKLYN 7, N. Y.	600 Sutter Avenue	Tel. DI 5-8908
IRVINGTON 11, N. J.	762 Springfield Ave.	Tel. ES 2-4685
PATERSON 1, N. J.	99 Main Street	Tel. MU 4-4619
VINELAND, N. J.	West Landis Ave. (Greek Orthodox Club Bldg.)	
LAKEWOOD, N. J.	126 4th Street	Tel. FO 3-5569
NEW HAVEN, Conn.	509 Congress Avenue	Tel. LO 2-1446
PITTSBURGH 3, Pa.	1015 East Carson St.	Tel. HU 1-2750
CLEVELAND 13, Ohio	904 Literary Road	Tel. TO 1-1068
YOUNGSTOWN 3, Ohio	21 Fifth Avenue	Tel. RI 3-0440
WORCESTER, Mass.	174 Millbury Street	Tel. SW 8-2888
HAMTRAMCK, Mich.	11333 Jos. Campau	Tel. TO 7-1575
CHICAGO 22, ILL.	2222 W. Chicago Ave.	Tel. BR 8-6966
CHICAGO 8, ILL.	3212 So. Halsted St.	Tel. WA 5-2737
LOS ANGELES 22, Cal.	990 So. Atlantic Blvd.	Tel. AN 1-2394
SAN FRANCISCO, Cal.	2076 Sutter Street	Tel. FI 6-1571
NEWARK 3, N. J.	428 Springfield Ave.	Tel. BI 3-1797
PHILADELPHIA 23, Pa.	525 W. Girard Ave.	Tel. WA 2-4035
WATERBURY, Conn.	6 John Street	Tel. PL 6-6768
GRAND RAPIDS, Mich.	606 Bridge St., N. W.	Tel. GL 8-2256
DETROIT, Mich.	7300 Michigan Ave.	Tel. VI 1-5355
PASSAIC, New Jersey	176 Market Street	Tel. GR 2-6387
ATHOL, Mass.	61 Mt. Pleasant St.	Tel. CH 9-6245
BOSTON, 18, Mass.	271 Shawmut Ave.	Tel. LI 2-1767
BUFFALO 6, N. Y.	352 Fillmore Ave.	Tel. TL 6-2674
HARTFORD, Conn.	132 Franklin Ave.	Tel. CH 6-4724

Vineland, N. J. skyrius atidarytas tik penkt., šeštad., ir sekmad.

SIUNTINIAI I LIETUVĄ

DOVANAS KALĖDOMS
SAVO ARTIMIESIEMS
SIŪSKITE JAU DABAR
IR TIK PER
CENTRAL PARCEL SERVICE.
kurio pagrindinė įstaiga yra
220 South State Street
Tel.: WA 2-9354,
gi B. Vitkus vedama skyrių rasiše
2618 West 63rd Street
Tel.: WA 5-2466

Maisto produktų siuntiniai, atkardonai ir siuvamosios mašinos dabar pristatomai 4 — 5 savaitių laikotarpyje.

Turime ypatingai gausų pasirinkimą prekių siuntiniams sudaryti. Apsilankykite pas mus ir vietoje įsitikinkite.

GARANTUOTA SIUNTINIŲ PRISTATYMA TRUMPIAUSIU LAIKU ATLEIKAME JAU NET 16 METU.

3 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, SEPTEMBER 15, 1962

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Sambi Šviesa Chicagoje.
Redaguoja Rita Kavoliene
Medžiagą siūstų: 622 Nicholas St., Defiance, Ohio

5-METAI NR. 19 (171)

Devintasis Santaros suvažiavimas

Kas lankėsi kasmet Tabor Farmoje vykstančiuose metiniuose Santaros suvažiavimuose, galėjo būti liudininkas, kaip šioji iš studentų, savarankiškai su amerikiečių problemomis susidūrusių, tarpo kilusi organizacija vis labiau angažavosi visu lietuviškosios veiklos fronto platumu. Devintajame suvažiavime, kuriame dalyvavo ir nemažas būrys šviesiečių, su santariečiais vis glaudžiau bendradarbiaujančių Santaros šviesos Federacijos rėmuose, buvo ypač ryškiai paliudyta, kad Federacija pasidarė pajėgus visuomeninis ir kultūrinis sąjūdis, savarankiškai apsprendžiantis savo laikydamas lietuviškąjį visuomenę neraminančiais klausimais, ir... visų senųjų sąjūdžių įtariamas ir baisiai nemėgiamas.

Devintasis Santaros suvažiavimas įvyko rugsėjo 7-9 dienomis Tabor Farmoje. Prieš suvažiavimą toje pačioje vietoje vyko lituanistiniai kursai, kuriuose dr. Henrikas Nagys kelias dienas diskutavo įvairias lietuvių literatūros apraiškas, lygindamas jas su pasaulinės literatūros veikalais, vis ieškodamas pačios poeinio grožio esmės. Vincas Trumpa plačiau kalbėjo apie reviduotinus Lietuvos istorijos klausimus, išskeldamas jų visą eilę ir diskusijoje suteikdamas beveik trumpą Lietuvos istorijos kursą. Visas Vinco Trumpos paskaita atspindėjo santariečiams būdingą "kritinės lietuviškos" koncepciją, skelbiančią, kad visus klausimus galima protu vertinti, ir kad visais klausimais reikėtų susidaryti ne romantines, bet racionalias, gryna tiesa pagrįstas, pažiūras.

Paties suvažiavimo pradžioje, Vanda Gegevičiūtėi moderuojant, dr. Henrikas Nagys, Valdas Adamkavičius ir dr. Vytautas Kavolis pristatė savo pažiūras trim visuomenę neraminančiais "didžiaisiais klausimais": Kultūros Kongreso, ALTo reformų ir "trečiosios jėgos formavimosi". Šiais klausimais buvo dangelio, vienu karšta, kiti analitiškai, vienu su konkrečiais pasiūlymais, kitu — savo nepasitenkinimą išsakant, pasisakyta. Kai kuriais klausimais būta ir didesnių nuomonių skirtumų.

Gal labiausiai sutarimas išryškėjo, svarstant Kultūros Kongreso klausimą. Buvo visų pageidauta, kad Kongresas, kaip nevykusiai paruoštas, būtų atidėtas pavasarui, ir kad jo rengimas būtų atiduotas kompetentingesniam organui, būtent, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Kultūros Tarybai.

Dabartinis Kongresas nesima iš esmės ir sistematiškai spręsti išsivijusios kultūrinės veiklos problemų ir galimybių; jis diskriminuoja prieš jaunąsias, išsivijusias subrendusias, kultūrinės jėgas; jo rengimo komisija yra per toli nuėjusi, suteikdama jam vyraujančią vienos pasaulėžiūrinės srovės atspalvį, ypač jos pagrindinių kalbėtojų parinkime; ir, apskritai, Kongresas atstovauja "archyvinės lietuviškos" sampratą, ignoruodamas radikalių reformų pačioje lietuviškos veiklos koncepcijoje reikalingumą.

Penktadienio vakare Birutė Vaitkūnaitė kalbėjo apie šokio meną, o laukinėje nuotaikoje ginkluotu humoru buvo pliekiami įvairių rūšių visuomeniniai ir intelektualiniai nusidėjėliai bei inkvizitoriai. Birutė Vaitkūnaitė davė laisvą šokio interpretaciją. Lucija Mingėlaitė šokiu interpretavo Berthold Brechto "Trijų skatinių operos" ištrauką, kurią lietuvių kalbon išvertė dr. Julius Kaupas, o suvažiavimas bandė dainuoti.

Šeštadienį dr. Julius Kaupas skaitė paskaitą apie "Pasaką ir realybę", kurioje pasiremdamas psichoanalitiniu įžvalgumu, panceigė klaidingai išsivyravusią pažiūrą, jog tarp pasakų ir gyvenimo esąs didelis skirtumas. Pasakose atsispindintys gyvenimą sudarančios svarbiausios temos ir didieji ilgėsiai.

Dr. Vanda Sruogienė ilgesniu žodžiu prisiminė mirusiojo universiteto rektoriaus ir Nepriklausomybės Akto signataro prof. Mykolo Biržiškos darbinę gyvenimą.

Popietinėje šeštadienio sesijoje Bronius Vaškešius, šiuo metu lektorijaus Pensilvanijos universitete, skaitė akademinę paskaitą apie "Naujas apraiškas sovietų literatūroje". Šių apraiškų, liudijančių sovietų literatūrą pasidalinimą į konservatyvųjį kietų komunistų ir pažangesnį didesnės laisvės ieškojusių sparnus, paskaitininkas pririnko gana daug, ir neįtikėtinais vaizdžiu. Laisvės ir individualios laimės siekimas, savi pergyvenimai jau pasidarė visai gana dažnos temos sovietų literatūroje, nors už tokias temas kartais ir nukenčiama. Sovietinės Lietuvos literatūroje daugiau būdingos gyvybės, žemės ir tėvynės temos negu grynai individualiniai ieškojimai.

Vinco Trumpos paskaita apie kaip nevykusiai paruoštas, būtinai atidėtas pavasarui, ir kad jo rengimas būtų atiduotas kompetentingesniam organui, būtent, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Kultūros Tarybai.

bei socialinės pažangos, ir sveiko internacionalizmo vardu, ar mes esame Prancūzų Revoliucijos pabėgėliams panašūs reacionieriai, tesiekią atstatyti prarastąsias privilegijas? Tiek paskaitininko, tiek susirinkusiųjų atsakymas buvo nedviprasmiškai aiškus: net ir tie kalbėjusieji, kurie prisipažino kitų laikomi "reakcionieriais", neabejojo, kad efektyvi opozicija komunizmui reikalauja atsiremti pažangos, o ne reakcijos programomis. Mums gi patiems esąs reikalingas visuotinis sąmonės ir sąžinės pravalymas, kad, gindami savo idealus, praktikoje netaptume jų išdavikais.

Henrikas Nagys pravedė literatūros vakarą, skirtą prisiminti kelionėje iš aštuntojo Santaros suvažiavimo žuvusius draugus Juditą Audėnaitę, Jurgį Jaks-Tyrį ir Antaną Škėmą. Graudžioje minėjimo programoje, palydimas gedulingos muzikos, pasigirdo gyvas Antano Škėmos balsas, o Dalia Mackuvienė skaitė Antano Škėmos "Giesmę" iš *Celestos*.

Literatūrinėje dalyje Henrikas Nagys skaitė eilii, o Julius Kaupas — ištrauką iš novelės. Nauja jėga prabilo Liūnės Sutampos poezija, ypač skėmiška tematika parašytas "Keltuvai". Algimanto Mackaus lūpose pritenkiančiai skambėjo sušaudyto vaiko, Lenkijos žyduko Jureko epizodas iš "Augintinių" poemos.

Suvažiavimo užbaigiamajame posėdyje Algimantas Mackus skaitė išsamią akademinę teatrinės teorijos paskaitą apie "Artaud ir Berthold Brecht kaip įvadą į absurdo teatrą".

Suvažiavimo metu salę puošė australiečio dailininko Algirdo Šinkūno litografijos, tur būt,

pirmą sykį matomos amerikiečių parodoje.

Suvažiavimas buvo kūrybiškas ir kontroversialus (jam būdinga vienoje paskaitoje cituota lenkų žurnalo mintis, jog rašyti verta tik apie kontroversialius ir nesutarimą keliančius dalykus). Jame buvo ir akademinio kruopštumo, ir poetinės inspiracijos; visuomeninio įsipaigojimo ir skausmo dėl žmogaus egzistencijos trapumo; geriausiai jį galima charakterizuoti kaip individualiai išgyvenamą minties, jausmo ir darbo sintezę. Iš dalyvių suvažiavimas reikalavo labai daug energijos: jis reikalavo būti gyvais nesvetingame pasaulyje.

R. V.

"NAUJIENAS" SKAITO VISŲ SROVIŲ ŽMONĖS: DARBININKAI, MOKSLININKAI, VALSTYBININKAI, DVASININKAI, PROFESIONALAI IR BIZNIERIAI. JIE ŽINO, KAD NAUJIENOS PADUODA TEISINIAUSIAS ŽINIAS IR GERIAUSIUS RAŠTUS.

FALL DISCOUNTS
Savo \$5.00 or \$10.00 or more on new Spencers Individually designed foundations in your choice of many glorious materials. Budget payments if desired.
55 E. WASHINGTON, Room 1216
AN 3-6028
1149 Lake Oak Park, Ill., EV 6-0760

FULL PRICE \$495.00
Special for Limited time! 20 acre Homesites. Location in scenic area of N. E. Utah; Choice spot. \$40.00 down. \$20.00 per month. Smaller tracts on easy terms. Write-wire or see K. KILLIAN, 1500 So. Main St. Las Vegas, Nevada, Dept. NJ

CHICAGO'S SVARIAUSIAS IR MODERNISIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

VACLOVO BIRŽIŠKOS KNYGOS

"Naujienose" galima gauti šias prof. Vaclovo Biržiškos lituanistines knygas:

1. Senųjų lietuviškų knygų istorija, I dalis, 208 pusl.	\$2.00
kietais viršeliais	\$3.00
2. Senųjų lietuviškų knygų istorija, II dalis, 226 pusl.	\$2.00
kietais viršeliais	\$3.00
3. Aleksandrynas, senųjų lietuvių rašytojų, rašiusių prieš 1865 m., biografijos, bibliografijos ir biobibliografijos, I tomas, 431 pusl., kieti viršeliai	\$7.50
4. Praeities pabiro, rinkinys straipsnių iš Lietuvos praeities, 352 pusl., kieti viršeliai	\$6.50

Šie suminėtas knygas pasiūsiu paštu, jei nurodytas pinigų sumas čekiu ar Money Orderiu pasiusite tokiu adresu:
"NAUJIENOS", 1739 So. HALSTED STREET CHICAGO 8, ILLINOIS, USA.

Literatūra ekonominiiais klausimais

Turime įdomios ir ekonomistams būtinos medžiagos apie Amerikos lietuvių ekonominį gyvenimą. Egzempliorių skaičius nedidelis. Anksčiau atsiliepusieji pirmieji gaus. Turime:

1. AMERIKOS LIETUVIŲ PREKYBOS BUTŲ VEIKLA, 70 puslapių. Išleido Amerikos Lietuvių Ekonominis Centras.	\$1.00
2. ZINARASTIS NR. 3. Amerikos Lietuvių Ekonominio Centro leidinys, 1933 m., 96 pusl.	\$1.00
3. AMERIKOS LIETUVIŲ EKONOMINIO CENTRO PROTOKOLAI IR REFERATAI, Am. Liet. Ekonominio Centro leidinys, 1953 m. 88 psl.	\$1.00

Kas iš karto užsiskakys visas tris knygeles, tai galės jas įsigyti už \$2.00. Pinigus prašome siūsti tokiu adresu:
NAUJIENOS
1739 So. Halsted St., Chicago 8, Illinois

Viena iš maloniausių knygų apie Australijos lietuvius

Antipoduose labai gyva lietuvių pionierių dvasia

Juozas Bachunas iš Tabor Farm, Sodus, Mich., atsiuntė žurnalo formato (maždaug 11" x 8.5"), pavadintą *Bledingėlės prie Torrenso*, 72 pusl. gausiai iliustruotą, Pulgio Andriūšio ir Vlado Radzevičiaus redaguotą ir paties J. Bachuno išleistą knygą.

Tai yra širdies ir proto žodis į milijoninę Amerikos lietuvių bendruomenę nuo mažutės, bet labai gajios lietuvių tautos atplaišos, susidukios sau pastogę Antipoduose, tai yra "apacioje, pokojomis" esančiame kitame pasaulyje, vadinamame Australija. O kur Pulgio pirmo prikišta, galime drąsiai laukti, kad darbas geras. Tai ypač tinka šiuo atveju, kur Pulgiui (Andriūšiui) knygą sudaryti talkininkavo irgi gabus žurnalistas Vladas Radzevičius.

Knygos turinyje yra: Paties leidėjo J. J. Bachuno: *Pažinkim savo brolius*, Pulgio Andriūšio: *Dievo Paukšteliai suka savo lizdus*; Vlado Radzevičiaus: *Inašas Australijai* ir Lietuvos propagavimas. Knygos antroje dalyje — *Lietuviškame darbe*, Jono Mockūno: *Organizacinė struktūra 1948—1962 metais*. A. Gucuvienės: *Choras Lithuania, G. — Teatras*; menininkai: J. Arminas: *Lietuviškos spaudos kelias į Australiją* ir t. t. Skyriuje *Visuotiniai užsimojimai*: A. Maželio: *Jaunimo parengimas lietuviškam darbui*, V. Raginio: *Adelaidės Lietuvių Namai*; J. M.: *Pagelbos ranka artimui*; Č. Zamoiskio: *Lietuviai skautai Pietų Australijoje*; B. Nemeikos: *Sportiniai įsipareigojimai*; Vl. Minvydo: *Kolonijos veido formuotojai*; p. andr. (Pulgio Andriūšio): *Adelaidybės*, ir Pulgio Andriūšio ir Vl. Radzevičiaus: *Baigiamasis žodis*.

Kaip šis leidinys atsirado?
Apie tai pasako Juozas Bachunas savo įžanginiame žodyje "Pažinkime savo brolius":

"Ir ši knyga skirta nebe vienam asmeniui ar kokiai siaurai jų grupei, bet visai tolimais atstumais išsiskirsčiusiai Australijos lietuvių giminei. Bet jos tikslas yra tas pats ir bendrai lietuviškam: susipažinti su mums tolimų brolių gyvenimu, jų

bėdomis ir džiaugsmiais, jų sunkumais ir pasisekimais, o pažinus juos geriau suprasti, įvertinti ir gal pasimokyti sumanumo, tikėjimo, drąsos ir vilties."

J. Bachunas dar 1957—58 metais lankėsi Australijoje, kur kaip pats rašo "mačiau ir nors paviršutiniškai pažinau jų gyvenimą ir kažkaip labai pagėgau tą tolimą, skirtingą ir tikrai pionierišką naują lietuvių koloniją pasaulyje". Grįžęs į JAV tada jis išleido savo pirmąją išpūdzijų knygelę apie Australijos lietuvius. Bet Bačiūniui tiek patiko ta idiliška, tolima lietuvių antipodų "tautėlė", kad jis prie pirmos progos ryžosi pastatyti Australijos lietuviams tvirtą paminklą. Savo žodyje jis rašo:

"Užsiminiau apie tai Australijos lietuvių laikraštiniams ir rašytojams, kviedamas juos talkon. Praėjo ilgas laikas, ir štai — žurnalistas Vladas Radzevičius, rašytojas Pulgis Andriūšis, Jonas Mockūnas, A. Gučuvienė, A. Maželis, V. Raginis, C. J. Zamoiskas, A. Gavelis, J. Arminas, ir šiandien galime išleisti šią knygą apie Australijos lietuvius.

Per aspera ad astra
"Čia daugiausia kalbama apie Pietų Australiją, smulkiausiai apie Adelaidės koloniją, tačiau yra faktas, kad tuos pačius rūpesčius pergyveno visi Australijon patekę lietuviai, ar tai Sydnejuje, ar Melbourn, Brisbane, Perth ar dar kitur."

"Kiek būta pagalbos šauksmų ir net maldavimų: gelbėkite mus, išrūpinkit kaip nors atsiėmimą Amerikon!.. Bet vėliau, atkaklaus darbo ir kylančio ryžtingumo dėka pamažu visas pradėjo gerėti, susitvarkyti. Lietuviai ėmė įsikurti, organizuoti. Sustiprėjo ekonomiškai ir dvasiškai ir dauguma visai tvirtai atsisosto ant kojų, pradėjo net jeiti į Australijos vidaus gyvenimą ir jame vaidinti savo rolę. Ir jau buvo nebe vienas atsitikimas, kada ilgai laukę prašytų imigracijos vizų į Ameriką, kada jau jas galėjo gauti ir išvykti, — atsisakė važiuoti."

"Visai svetimame krašte, neturėdami pradžioje nei pilnių, nei pažįstamų ar drau-

gu, net nei pilnų teisių pasirinkti sau gyvenimo vietą ir darbą, jie pagaliau per dešimtmetį sugebėjo įsikurti ganėtinai gerai, kai kur pavyzdingai ir puikiai — ne tik asmeniškai, bet ir visuomeniškai."

Pradžioje tiek maldavo, dabar nebenori

Kaip tai atsitiko, be ilgų istorijų šioje knygoje trimis laiškais nusako žinomasis erskėtžodžių vaiksekis Pulgis Andriūšis savo "trumpoje išvietinio istorijoje: *Dievo paukšteliai suka lizdus*:"

I. *Brangus Švogeri ir Antanina*,
Dėkoju už fotografijas, kur Jūs su Antose sėdit prie stalo Njujorko restorane N. Metų

naktį, kur muzika groja ir gražiai apsitaisę žmonės šoka ir geria. Viskas taip, kaip Kaune gerais laikais, kuomet mes buvom dar žmonės su gerom tarnybom. Kaip mes su žmona Jums pavydim ir dar kartą apverkim savo klaidą, kad atplaukėm į Australiją, kur, kaip jau smulkiai Jus painformavau savo kituos laiškuos, vien tiktai ašaros ir 50 metų atsilieki kraštas, o ką jau pagalvoti apie nuėjimą su brangia žmona į tokį modernišką restoraną švenčių proga, kaip kad Jūsų vertingos nuotraukos rodo!?!?

Taigi, mylimas Švogeri, gyvendamas suknistose palapinėse Adelaidės lūšnynuose ir (Tešinsys 7-tam psl.)

STOP AT THE BLUE RIBBON LOUNGE 4819 W. 65th ST.
Where congenial people meet in a cheerful atmosphere. Serving the best steaks, chops, chicken, sea foods etc. in town cooked to perfection. Also fancy sandwiches at all times. Brand name liquor, beer, cocktails served. Banquet room available for weddings, parties, etc. for rent. Air-conditioned.
Phone 458-9673. Ask for Mr. Tony.
We welcome our lithuanian friends and visitors.

ENROLLMENTS
Now being taken For Fall and Winter Season
WM. P. LAUX MUSIC STUDIOS
All Instruments Taught By Expert Instructors
4417 N. MELVINA — Call KI 4dare 5-3015 — Dept. L.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU
APIE SAVO NAMO INSULIACIJOS PROBLEMAS
Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.
Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medžiagų.
CARR-MOODY LUMBER COMPANY
3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

NAUMĖ LIŪNAITĖ
MIELI LIETUVIAI!
Mes, trys Lietuvos dukros — aš, Naumė ir mano draugės Augė ir Skardė — senai ir ilgai gyvenę, bet nepasėję, buvę išvietintos, ilgai ir plačiai klajoję, pastangomis Nado Rastenio, pasiekėme lietuviškąją Čikagą ir viešime "Naujienose".
Mes norime atvykti į jūsų namučius ir papasakoti jums savo šurpulingus pergyvenimus senovės tremtyje. Iš mūsų sužinosite apie tals laikais esantį Bangpūčio dvarą Baltijos dūgne, malonią Ravinę, geruosius Ardanus, mūsų gimtinę — Žvyrynę, tų laikų Lietuvą ir didingą "Trijų Režių šventės" apeigas.
Mūsų kelionė į Jūsų namučius, buvusi \$5.00, dabar tik \$3.00. Prisiųskite mums atvykti į viešėti pas jus.
Iki mielo pasimatymo,
NAUMĖ LIŪNAITĖ
5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, SEPTEMBER 15, 1962

PRANEŠIMAS
Paskutines kelias savaites
PURITY BAKERY
4504 SO. SACRAMENTO
kepyklos krautuvė buvo uždaryta.
Jos savininkas yra Wladyslaw Garstka puikus kopėjas. Jis buvo uždarys dėl įvairių remontų bei pagerinimų. Visi remonto darbai baigti.
VEL ATIDAROMA KEPYKLA. Nuo antradienio, rugsėjo 4 d. jis aptarnauja visus savo klientus.
PURITY BAKERY yra aukštos kokybės kepykla.
4504 So. Sacramento. — Tel. YArds 7-8556.
Čia jūs visada rasite puikių kepinų, skanių pyragaičių. Gaminiai visuomet šviežiūs iš regiuosiu miltų. Įvairios bandytės, ir lenkiška įvairių rūšių duona.
Dėl įvairių švenčių pyragus užsiskakite pas mus iš anksto. Atidaryta sekmadienį.